

PROGRESJONSPLAN FOR FAGOMRÅDENE I RAMMEPLANEN FOR BØHAMNA BARNEHAGE

Innledning

I følge Rammeplan for barnehager skal vi arbeide med 7 fagområder. I aktiviteter og temaarbeid jobbes det som regel med flere områder samtidig. Vi skal sikre at barna får erfaringer og opplevelser fra alle områdene og vi skal sikre at de opplever progresjon i aktivitetene.

Vår progresjonsplan beskriver derfor hva vi skal gi barna som sikrer at de får erfaring nok til å utvikle ferdigheter innenfor et vidt læringsfelt. Dette er ferdigheter som igjen er viktig for å delta i lek og sosialt samspill. Gode og varierte opplevelser er viktig for å skape glede, nysgjerrighet og utvikling.

I progresjonsplanen er mål og aktiviteter delt inn etter alder. Dette skal gi oss føringer for hvordan vi skal utvikle aktivitetene for barna etter hvert som de blir eldre i barnehagen. Disse oppdelingene er ikke absolutte, men må alltid sees på i forhold til det enkelte barns modning og erfaringer.

Kommunikasjon, språk og tekst

Mål	
<ul style="list-style-type: none">• Et godt språkmiljø.• Barna skal oppleve glede og nysgjerrighet ved å utvikle og å mestre ulike kommunikasjonsformer.• Stimulere til språklig bevissthet samt utvikle symbol- og begrepsforståelsen.	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none">• Bli kjent med billedbøker og pekebøker• Bli kjent med bøker med enkel tekst• Lære sanger med bevegelse, enkle sanger uten bevegelse, sangleker• Få kjennskap til rim og regler• Positive opplevelser med verbal og non-verbal kommunikasjon• Utvikle evne til å kommunisere i lek og samspill med andre barn	<ul style="list-style-type: none">• Lese billedbøker/pekebøker sammen med barna.• Bruk av sanger og bevegelse, rim og regler i samlinger og aktiviteter.• Bruke konkrete, bevegelse og bilder som støtte til enkle sanger og fortellinger.• Lek med lyder• Mye en til en kontakt• Være til stede der barna er, på gulvet• Bruke bilder med navn i garderoben.• Gi barna tid til å uttrykke seg
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none">• Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier• Se sammenhenger mellom ord og bilde• Øve på å gjenfortelle.• Lyttetrening.• Sette ord på ønsker og følelser• Få et første møte med symboler som for eksempel bokstaver i navna til barna.• Få kjennskap til digitale verktøy.	<ul style="list-style-type: none">• Bruke bildekort, puslespill og bøker som er tilpasset alderen.• Gjenkjennelsesleker (eks. Kims lek)• Oppfordre til tegning og lekeskriving.• Fortelle eventyr både med og uten med konkrete• Legge til rette for samtaler mellom voksen barn og barn - barn.• Oppfordre til rollelek• Bruke rim, regler og sanger• Bruke billedbøker med enkel tekst

3 - 4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier • Bevisstgjøring på bruk av språket i konfliktsituasjoner og sette ord på følelser. • Ta ordet og lytte til andre i samlinger. • Legge til rette for og delta i rollelek med fokus på at barna lærer seg lekekoder 	<ul style="list-style-type: none"> • Samtaler om felles opplevelse hver dag • Oppmuntre barna til å fortelle • Lese bøker som gir inspirasjon og nyttenking • Gi barna mulighet til å bli kjent med enkeltord som symbol (ordbilder) • Høytlesning og lytte til lydbøker • Fortelle og dramatiserer eventyr med og uten konkreter. • Sang og bevegelsesleker.
4 - 5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier • Utvikle variasjoner innenfor språket • Utvikle det abstrakte begrepsapparatet • Preposisjoner, bøyninger verb osv. • Større kjennskap med språklyder. • Øke kjennskapet til ulike media. • Se sammenheng mellom det talte og skrevne ord. • Tall og bokstaver blir en del av det daglige livet i barnehagen - Med dette øker barnas interesse for skrift og talespråk • Interesse for begynnende lekelesing og leseskriving. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leke og tulle med ord spontant og organisert • Spille spill – lotto, memory, osv. • Barna dikterer tekster, bokstaver og tall som den voksne skriver ned • Rimer og dikter. • Dramatiserer og dokumenterer • Oppmuntre til tegning og lekeskriving • Barna får møte ordbilder, bokstaver, tall og andre symboler på avdelingen.
5 - 6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier • Ha kjennskap til alfabet • Skrive sitt eget navn. • Utvikle interesse for å lytte til andres fortellinger. • Trene på å hevde sine meninger, lytte til andres og vente på tur. • Kunne gjenfortelle innholdet i fortellinger. 	<ul style="list-style-type: none"> • Høytlesning, lydbøker og fortsettelsesbøker. • Mer avanserte sanger og historier som inspirasjon til fabulering og nyskapning. • Fast førskolegruppe der det jobbes med skoleforberedende oppgaver. • Trene på å skrive eget navn. • Lære å rekke opp handa når en skal si noe.

Kropp, bevegelse, mat og helse

Mål	
<ul style="list-style-type: none"> • Ha et inne- og utemiljø som inviterer og inspirer til fysisk aktivitet. • Gi alle barn mulighet for fin - og grovmotorisk aktiviteter og utvikling ut fra behov, interesse og mestringsnivå. • Variert kosthold i samsvar med nasjonale retningslinjer • Gode rutiner for hygiene. 	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Bli skritt for skritt bevisst egen kropp og bruken av den. • Møbler, lekeapparater og natur skal utforskes. • Vekst og utvikling gjennom kroppslig mestring. • Få finmotoriske utfordringer. • Lære navn på kroppsdelene. • Godt kosthold skal etableres. • Lære å spise og drikke selv • Bli kjent med gode vaner for hygiene/håndvask • Begynnende trening med av- og påkledning. 	<ul style="list-style-type: none"> • På tur innenfor, og små turer utenfor barnehagens lekeområde. • Vi tilpasser det fysiske miljøet slik at det blir god plass til "tumlelek". • Enkel hinderløype. • Bevegelsessanger. • Pusle puslespill med og uten knotter. • Snakke og synge sanger om kropp/kroppsdelene • Smake på forskjellig mat og sunn mat. • La barna spise og drikke selv. • Hjelpe med håndvask. • Hjelpe til med å øve på av- og påkledning.
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle motoriske ferdigheter og balanse • Bli bevisst kroppslige muligheter og begrensninger. • Bevisstgjøring og kjennskap til kroppsdelene. • Videreutvikle finmotorikken • Innøve pinsettgrep • Øve på å sitte i ro. • Trene på å velge pålegg, øve på selvstendighet i matsituasjonen. • Fra bleie til toalett • Lære rutiner for håndvask. • Begynnende av- og påkledning 	<ul style="list-style-type: none"> • Litt lengre turer og turer i ulendt terreng. • Hinderløype ute og inne • Sykle, ake, klatre, balltrening, springe og hoppe • Klatring i trær og fjell f.eks. når vi er på tur. • Sangleker • Tegning, perling og øve på klipping. • Ved bruk av blyant, fargestifter og pensel • Oppmuntre til å "sitte i ro" i samlingsstund og under måltider. • La barna få prøve seg på å smøre mat selv. • Sitte på do etter mat. • Snakke om hvorfor vi vasker hendene og når. • Gi barna tid til selv å kle av og på seg.
3 - 4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikling av motoriske ferdigheter og kroppskontrollen • Bli glad i og fortrolig med sin egen kropp og at alle er ulike. • Bevisstgjøring av egne og andres grenser • Glede over å være ute i all slags vær. • Pinsett- og blyantgrep blir mer innarbeidet • Trene på å velge pålegg og smøre selv. • Vi har fokus på et hyggelig måltid og variert kosthold og mangfoldige smaksopplevelser. • Vi har fokus på hygiene og renslighet. • Mer selvstendig med toalettbesøk og av- og påkledning. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gå lengre turer i ulendt terreng. • Gi barna trygghet til å balansere på kanter, klatre, hinke, hoppe med samlende ben, og lære de å huske selv. Trygghet til å utfordre seg selv • Legge til rette for kroppslig inne- og utelek. • Legge til rette for gode turopplevelser. • Rettlede og legge til rette for formingsaktivitet. • Bruk av tallerken og kniv ved noen måltider. • Samtaler om sunn og usunn mat, og smake på ulike smaker (skille mellom surt og søtt). • Fortelle hvordan vi skal nyse, hoste i armkroken, vaske hender etter. • Legge til rette for selvstendighetstrening mht. toalettbesøk, håndvask og av- og påkledning.

4 – 5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre motoriske ferdigheter. Øve på utholdenhet i aktiviteter. • Bedre kontroll på finmotorikken. • Mer fokus på vinteraktiviteter som f.eks. å gå på ski. • Utvide forståelsen for sammenhengen mellom kosthold og helse • Få kunnskap om bakterier. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inspirere til utholdenhet på lengre turer. • Inspirere til lek som er kroppslig utfordrende • Øve på å klippe med saks etter en strek og å fargelegge etter streker. • Klippe, lime, blyantgrep, perling og veving. • Matlaging (kutte opp frukt mm) • Skidager i barnehagen. • Forklare viktigheten av håndvask og konsekvenser av manglende håndvask. • Lage plakater om tema o.l
5 – 6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre motoriske ferdigheter og utholdenhet i aktiviteter. • Stole på egen kropp og utfordre egne grenser. • Videreføre og utvide forståelsen mellom kosthold og helse. • Mer forståelse for hvordan kroppen fungerer innvendig og utvendig. • Bli mer selvstendig. • Lukte og smake på forskjellige matvarer. Skille mellom søtt og salt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Øve på å hoppe tau, spille fotball, ta imot ball og å balansere på en fot og snekre (håndtere redskap). • Gå lenge turer. • Lære om kosthold og matens betydning for kroppens fungering. • Lære om hvordan vi ser ut inni kroppen og hvordan kroppen fungerer. • Klare toalettbesøk selv • Klare å kle seg selv, avpasset værforhold. • Gjennom å smake og lukte på forskjellige matvarer, f.eks. med bind for øyne.

Kunst, kultur og kreativitet

Mål	
<ul style="list-style-type: none"> • Barnehagen skal innredes og utstyres slik at det gir mulighet for kreativ leik og aktiviteter. • Barna skal introduseres for et variert utvalg av formingsmaterialer, og få erfaring med ulike teknikker og uttrykk innenfor faget. • Barna skal få erfaring og opplevelse med musikk, dans, drama og teater, litteratur, film og billedkunst. • Barna skal bli kjent med lokale tradisjoner innenfor kunst og kultur. 	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Introdusere barna for formingsmateriell • Musikk, sang, dans, bevegelse • Drama 	<ul style="list-style-type: none"> • Male, tegne, forme, lage utstilling • Synge sanger for barna, høre på musikk, gi rom for bevegelse, enkle instrumenter • Dramatisere enkle fortellinger og historier

2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Bygge videre på det foregående • Bli kjent med navn på farger • Innføre flere typer formingsmateriell, • Varierte musikkopplevelser • Oppleve musikk fra ulike kulturer • Eventyr • Gi inspirasjon til kreativitet • Gi rom og materiell som inspirerer til rolleleik 	<ul style="list-style-type: none"> • God tilgang på tegne, male, lime, kitt • Gjenta aktiviteter • Synge, spille, høre på musikk • Dramatisere eventyr • Legge til rette for kreativitet i forming, dans sang og drama. • Ha utkleddingstøy tilgjengelig i leik. Leikerom til rolleleik.
3 - 4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Bygge videre på det foregående • Kunne farger • Mer finmotoriske aktiviteter i forming • Sangleker, bevegelsessanger, sanger med mer tekst • Fortellinger med mer tekst • Rolleleik, drama, utkledding 	<ul style="list-style-type: none"> • Utvide repertoar innenfor musikk og kunst, kultur • Klippe, lime, tegne med tusj og flere farger, vannmaling • Perle, små tegneoppgaver , bygge, konstruere • Eventyr, fortellinger, drama, flere musikkjangere, konsert • Smålego, treklosser, materiell til rolleleik
4 – 5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Bygge videre på det foregående • Kunne flere farger, lage system, mønster • Få tegne og maleoppgaver, tegne etter modell, hodefotinger, detaljer. Blyantgrep • Sanger med flere vers, mer avanserte melodier, lytte på musikk • Eventyr, drama, teater • Utrykke følelser gjennom forming, sang musikk, drama 	<ul style="list-style-type: none"> • Utvide repertoar i formingsmateriell, musikk, kunst og kultur, leikemateriell • Klippe, lime, perle, male, forme med kitt, byggematerialer, • Introdusere flere sanger, høre på musikk, lage sanger, instrumenter • Utkledding ift roller • Være med barna og tegne, male, bevisstgjøre ift tanker og følelser
5 – 6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Bygge videre på det foregående • Detaljer i tegning, maling, forming • Tegne det du ser, oppgaver • Opptredener, ha konsert • Avansert rolleleik, drama • Museum 	<ul style="list-style-type: none"> • Utvide repertoar • Formingsmateriell som krever mer nøyaktighet, finmotorikk • Få ulike kunstopplevelser • Ulike musikkopplevelser • Sanger med masse tekst • Spille teater

Natur, miljø og teknologi

Mål	
<ul style="list-style-type: none"> • Barna skal få oppleve glede og undring over naturens mangfold ved å ferdes i naturen. • Få grunnleggende innsikt i natur, miljøvern og samspillet i naturen. • Barna skal erfare hvordan teknikk kan brukes i leiken og hverdagslivet 	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for varierte opplevelser ute. • Få mulighet til å bruke sansene og undre seg • Få kjennskap til norske husdyr 	<ul style="list-style-type: none"> • Være ute hver dag, få erfaring med ulikt vær. • De voksne skal være gode rollefigurer og vise respekt og varsomhet i naturen når man er sammen med barna. Ta turer utenfor barnehagens område. • Oppsøke naturlig terreng. • Gå på tur i små grupper. • Sette av god nok tid og ta utgangspunkt i barnas nysgjerrighet, interesser og forutsetninger. • Bruke bilder, sanger og pekebøker.
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre temaer fra tidligere år • Få mulighet til og utforske nye områder • Plante, så og høste inn. • Bli bevisstgjort årstidene, endringer i naturen. • Få kjennskap til hvor maten vi spiser kommer fra. • Få erfaring med internett og digitale verktøy i smasvar med Digitaliseringsplan for oppvekst 	<ul style="list-style-type: none"> • Gå på turer nærområdet. • Være aktive brukere av grønnsakshagen gjennom sesongen. • Bruke barnas undring og nysgjerrighet i temaer om natur og dyr. • Voksne skal bevisstgjøre barna på ulike tekniske funksjoner vi omgir oss med • Tilby leikemateriell som utfordrer barnas tekniske bevissthet
3 - 4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre temaer fra tidligere år • Få kjennskap til de fire årstidene. • Få kjennskap til elementene. Jord, ild, lys og vann. • Bli introdusert for kildesortering. • Få kunnskap om dyr, insekter, fisk og blomster/vekster som er naturlig i vært område. • Følge opp digitaliseringsplan for oppvekst 	<ul style="list-style-type: none"> • Gjøre aktiviteter ute som er mulige i forhold til aktuelt vær. Forming av snø, demninger/kanaler med vann, brenne bål, plukke blomster og anna naturmateriale. • Bruke grønnsakshagen
4 – 5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle temaer fra tidligere år. • Lage mat. • Introdusere barna for miljøvern. • Bruke oppslagsverk ved spørsmål og undring 	<ul style="list-style-type: none"> • Gi barna oppgaver som stimulerer nysgjerrighet og kunnskap ifht. naturen og miljøet.

5 – 6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle temaer fra tidligere år. • Lære om solsystemet og naturfenomener. • Kunnskap om hvordan mennesket og naturen er avhengig av hverandre. • Enkle kjemi/fysikk forsøk. • Gjenbruk. • Følge opp digitaliseringsplan for oppvekst 	<ul style="list-style-type: none"> • Bruke faktainformasjon i større grad enn tidligere. • Oppsøke miljøer i høyskolesystemet og få erfaringer med kjemi/fysikk. • Innhente materialer til gjenbruk.

Etikk, religion og filosofi

Mål	
<ul style="list-style-type: none"> • Oppleve respekt for sin kultur og religion. • Få mulighet til å tilegne seg samfunnets grunnleggende verdier og kjennskap til tradisjoner og høytider. • Få mulighet til å tilegne seg empati og utvikle konstruktive og nære relasjoner til andre mennesker. • Oppleve anerkjennende voksne som gir barna rett til å medvirke i sin egen utvikling • Oppleve voksne som inspirerer og inviterer til undring over grunnleggende spørsmål 	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Markere høytider på enkelt nivå • Anerkjennelse fra voksne • Ta barna på alvor • Gi omsorg • Tilegne seg vaner for «Skikk og bruk» 	<ul style="list-style-type: none"> • Bruke sansene og oppleve høytiden. Synge og oppleve stemningen sammen. • Være observant på kroppsspråk og mimikk. • Voksne skal handle utfra barnets signaler og utfra kunnskap om barns behov. • hjelpe barna til å vise godhet for hverandre • Takke for maten
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier • Undre seg sammen. • Erfaring i å dele med andre. • Erfaring med å ta egne valg. • Prate om følelser: Glad, lei seg, sint, redd. • Gjenkjenne følelser hos andre. • Utvikle evne til å vise omsorg for hverandre 	<ul style="list-style-type: none"> • Basis høflighetsfraser, hei-hade-takk, kan jeg få? • Voksne skal sette ord på følelsene barna har, bekrefte. • Turtaking. Sende hverandre ved matbordet. Velge sang før måltid, velge frukt og pålegg. • Øve på å lytte til hverandre • Voksne skal være gode rollemodeller, være bevisst på ord, kroppsspråk i forhold til hverandre. • hjelpe barna å tolke situasjoner barna imellom. • Gir rom for undring og filosofi. • hjelpe barna i konflikter. • Se og anerkjenne prososiale handlinger • Voksne skal være gode rollemodeller ift. å utvikle gode relasjoner, vise respekt for hverandre

3 - 4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier • Trene på å tenke gjennom ting. Være nysgjerrige. • Bli bevisst på at egne handlinger påvirker andre • Barn skal erfare at: «Det er flott å være meg, det er flott å være forskjellige.» • Sette grenser for seg selv • Øve på sinnemestring. • Respektere hverandre. • Samtale og bøker om vennskap. Hva er en god venn? • Vise empati. • Bli kjent med ulike kulturer • Bli kjent med høytider og tradisjoner, 	<ul style="list-style-type: none"> • Voksne skal være til stede blant barna, hjelpe til i konflikter. Sette ord på de ulike perspektiver. • Oppfordre til dialog blant barna. • Bruke historier, bilder bøker om følelser. • Voksne skal være lyttende, stille oppfølgingsspørsmål, være undrende i dialog med barna. • Øve på å si "nei", eller "stopp" for å sette grenser for seg selv • Øve på å sette seg inn i hvordan en annen opplever en situasjon • Tydelige voksne, tydelige grenser • Samtale og bøker om ulike kulturer og levemåter. • Samtaler i hverdagen om ulikheter, hvordan alle er viktige i et fellesskap • Markering og forberedelse til høytider, tradisjoner innenfor ulike religioner og livssyn
4 - 5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier • Kjenne til representerte religioner • Problemløsning og selvstendig tenkning • Undring over livet (naturen, liv, død mm) • Samtale og filosofere over grunnleggende spørsmål. • Vise respekt og toleranse for hverandre i det vi sier og gjør 	<ul style="list-style-type: none"> • Prøve å ordne opp i konflikter og jobbe spesielt med temaer som vennskap, gode sosiale relasjoner. • Være til stede for barna, forebygge og hjelpe til i konflikter. • Verne om gode leikesituasjoner der barna er i god relasjon med hverandre • Gi kunnskap om at vi er forskjellige, og at det er bra for fellesskapet. • Snakke om representerte religioner • Samarbeide med foreldre til barna med annen religion enn den kristne, i forhold til om og hva som er viktig for dem. • Bruke barnas erfaringer som utgangspunkt for samtale.
5-6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle ferdigheter og interesser fra de foregående stadier • Den gyldne regel: Alt dere vil at andre skal gjøre mot dere, skal også dere gjøre mot dem. • Reflektere over hvem man er som person, og hvordan man vil være. 	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for tid og rom for undring og filosofering over grunnleggende spørsmål. • Bruke små samtalegrupper. Eks:«Den gyldne regel» som utg til samtale. Gi kunnskap om at vi er forskjellige, og at det er bra for fellesskapet.

Nærmiljø og samfunn

Mål	
<ul style="list-style-type: none"> • Bli kjent med samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet. • Få innsyn i ulike tradisjoner og levesett. • Få erfaringer når det gjelder demokratiske avgjørelser, og betydningen av likhet og rettferdighet. • Barna skal oppleve at de er en aktiv part og må bidra til fellesskapet i barnehagen samtidig som de blir respektert og møtt på egne behov. • Barna skal oppleve at alle kjønn er likestilt. • Bli kjent med den samiske kulturen. 	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Bli trygge på seg selv, voksne og andre barn i barnehagen. • Bli kjent i og rundt barnehagen. • Bli en del av et felleskap og erfare å måtte ta hensyn til hverandre. • Nasjonaldagen, 17. mai • Samefolkets dag, 6. februar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Personalet skal være trygge og nære voksne for barna, og gi omsorg på barnets premisser. • Være på stor avd., på formingsrommet i tillegg til å være på egen avdeling. Bruke uteområdet året rundt, bruke bålhytta og besøke Grønnsakshagen eller nære naturområder. • Være i lek sammen med de andre barna, hvor personalet er aktivt til stede. • Se fargene i flagget, høre nasjonalsangen og andre sanger som hører nasjonaldagen til. • Se fargene i flagget, og være med i samling der vi snakker om tradisjoner og særpreg.
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Bli bedre kjent i og rundt barnehagen. • Utvide kjennskapet i nærmiljøet. • Lære å ta hensyn til hverandre. • Oppleve dyr på nært hold • Nasjonaldagen, 17. mai. • Samefolkets dag, 6. februar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsette å besøke stor avd. og bruke hemsene til aktiviteter. Gå også på besøk til Bøhamna/Veslekroa. Besøke høgskolen og anvende Grønnsakshagen/nærmiljøet • Gå lengre turer som til Evjudalen, Bø Kyrkje, Gullbring og Niståsnabben, og snakke sammen om hva vi ser i nærmiljøet. • Personalet skal være seg bevisst å sette ord på barnas positive handlinger ovenfor andre, og oppmuntre de til å hjelpe hverandre. • Ta sikte på å oppsøke gårdsbesøk • Lære fargene i flagget, høre, og synge nasjonalsangen og andre sanger som hører nasjonaldagen til. • Lære fargene i flagget, og være aktivt med i samling der vi snakker om tradisjoner og særpreg.

3 - 4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Barnehagens nærmiljø. • Besøke steder i nærmiljøet. • Erfare at vi er likeverdige, uavhengig av kjønn, og deltar i felleskapet. • Lære om dyrehold og gardsdrift. • Nasjonaldagen, 17. mai • Samefolkets dag, 6. februar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Besøke andre avdelinger på huset. Høgskolen, Grønnsakshagen og Nøtteskogen. • Gå tur til butikker, togstasjonen, Heradshuset o.l og snakke sammen om hvilke roller disse spiller i samfunnet. • Personalet jobber for at alle barn i barnehagen skal føle seg inkludert og akseptert uavhengig av kjønn. • Besøke en bondegård, eventuelt Søve Landbruksskole og snakke sammen om dyrehold og gardsdrift før og nå. • Fargelegge flagget, lære sanger og snakke om hvorfor vi feirer nasjonaldagen. Gå i tog. • Markere samefolkets dag med å lese bøker, se på bilder og høre på samisk musikk.
4 - 5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Barnehagens nærmiljø • Demokratiske prinsipper, medbestemmelse. • Hvor bor vi. • Utvikle forståelse for ulike tradisjoner og skikker. • Få begynnende kunnskap om menneskerettigheter, Barnekonvensjonen. • Lære om dyrehold og gardsdrift. • Nasjonaldagen, 17. mai • Samefolkets dag, 6. februar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre besøk i og rundt barnehagen. Snakke sammen om hvordan vi kan passe på og være venner med hverandre i barnehagen. • Samtaler om konsekvenser av handling og valg. • Snakke sammen om hvilket land, kommune, område og vei vi bor i. • Samtaler om jule- og påsketradisjoner og skikker. Dåp, bryllup, begravelse, karneval, sankthans o.l kan også være temaer for samtale. • Henge opp barnekonvensjonen og ha samtaler rundt dette. • Videreutvikle kunnskap om nasjonaldagen • Viderutvikle kunnskap om samefolkets kultur
5 - 6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Barnehagens nærmiljø • Besøke skolene • Barna skal erfare at de har medvirkning og er del av et demokratisk samfunn. • Hvor bor vi • Utvikle forståelse for ulike tradisjoner og skikker. • FN sin Barnekonvensjon • Lære om dyrehold og gardsdrift. • Nasjonaldagen, 17. mai • Samefolkets dag, 6. februar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Erfare at alle mennesker, uansett alder, kjønn og forutsetninger, inngår og bidrar til felleskapet i barnehagen. • Som en del av førskoleklubben. • Alle skal bli sett og hørt, men skal også erfare at de ikke alltid kan få gjennomslag for det de vil og det de mener. • Samtaler om universet, jorden, kontinenter og land, ved bruk av atlas og internett. • Kunnskap om barnekonvensjonen. • Videreutvikle kunnskap om nasjonaldagen • Viderutvikle kunnskap om samefolkets kultur.

Antall, rom og form

Mål	
<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle barnas matematiske kompetanse gjennom lek, styrte aktiviteter og spontane hverdagsaktiviteter • Gi barna mulighet til å utforske, og leke med tall, former og mønster 	
Progresjon	
1 – 2 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Sortering • Begreper: Stor-liten • Finne sin egen plass, i gangen, og ved bordet • Er introdusert med tallremse, særlig 1, 2, 3 	<ul style="list-style-type: none"> • Rydde, og sortere leker. Legge på plass. • Bygge tårn • Putte oppi, ta ut. Borte, titt tei • Sanger, rim og regler med matematisk innhold
2 – 3 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Begynnende peketelling: 1, 2, 3 • Bli kjent med tallene • Orienter seg i barnehagen, og vite hvor rommene er • Begreper: liten - mellom - stor, over - under • Erfaring med rom og plassering 	<ul style="list-style-type: none"> • Pusle puslespill • "Gullhår og de tre bjørnene" • Bruke tall, og telling i naturlige situasjoner. • Plassering, hvor f.eks skoene skal stå • Fordele - en til meg, en til deg
3 - 4 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Kjenne til tallene opp til ti • Kjenne igjen noen geometriske figurer: sirkel, kvadrat osv. • Utforske former og mønstre • Kjenne igjen de vanligste fargene, og vite hva de heter 	<ul style="list-style-type: none"> • "Fem små apekatter" • Jakte på former, inne og ute. • Perle, modelleringsleire, tegning • Kims lek • Konstruksjonslek (klosser, duplo/lego, puter, sand)
4 – 5 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Kjenne til ukedagene, måneder og de forskjellige årstidene • Tallremse til ti • Kjenne til bokstaver og tall 	<ul style="list-style-type: none"> • Samlinger, og samtaler om ukedager, måneder og årstid • Telle fingrene • "Geitekillingen som kunne telle til ti" • "En og to og tre indianere" • "Burreli-bukk"
5 – 6 år	
Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • Kjenne igjen symboler på en terning • Tidsbegreper: I går, i morgen, osv • Kunne navn på ukedagene og etterhvert rekkefølgen av dem • Orienter seg etter enkle kart (f.eks. skattekart) • Bli kjent med tallremse opp til 20 • Forstå sammenhengen mellom tall og mengde 	<ul style="list-style-type: none"> • Spille spill • Oppgaver på skoleklubb • Gå på skattejakt • "Ellinga vellinga..." • Tellebøker opp til 20

